

Bro torg

Arkeologisk utredning inför ny detaljplan
för centrala Bro, Finnsta 1:2,
Upplands-Bro kommun,
Stockholms län

Kjell Andersson

ARKEOLOGISTIK Rapport 2025:21

Bro torg

Arkeologisk utredning inför ny detaljplan
för centrala Bro, Finnsta 1:2,
Upplands-Bro kommun,
Stockholms län



© Arkeologistik AB
Redaktionell bearbetning: Göran Wertwein

Upphovsrätt, om inget annat anges, enligt Creative Commons licens CC BY. Villkor finns tillgänglig på http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv

Fastighetskartan: © Lantmäteriet MEDGIV-2020-8-05762. Terrängkartan, samt GSD–Översiktskartan: Lantmäteriet (CC0)

Stockholm 2025

Omslagsbild: Hällristningen L2013:6337 är belägen på berghällens krön närmast centralt i bild. Vid utredningens etapp 2 grävdes sökschakt med maskin framför och till vänster (öster) om hällen. Foto från norr.

Innehåll

Sammanfattning	7
Bakgrund	7
Topografi och fornlämningsmiljö	7
Syfte och målgrupper	8
Metod	8
Resultat	8
Utvärdering	8
Referenser	9
Arkiv	9
Administrativa uppgifter	10

Figurförteckning

Figur 1. Utredningsområdets läge markerat på Översiktskartan. 6
Figur 2. Utredningsområdet och fornlämningar markerade på Fastighetskartan. 6
Figur 3. Historisk karta över en Ägodelning från 1713. 7
Figur 4. Schaktplan, skala 1:200. 9

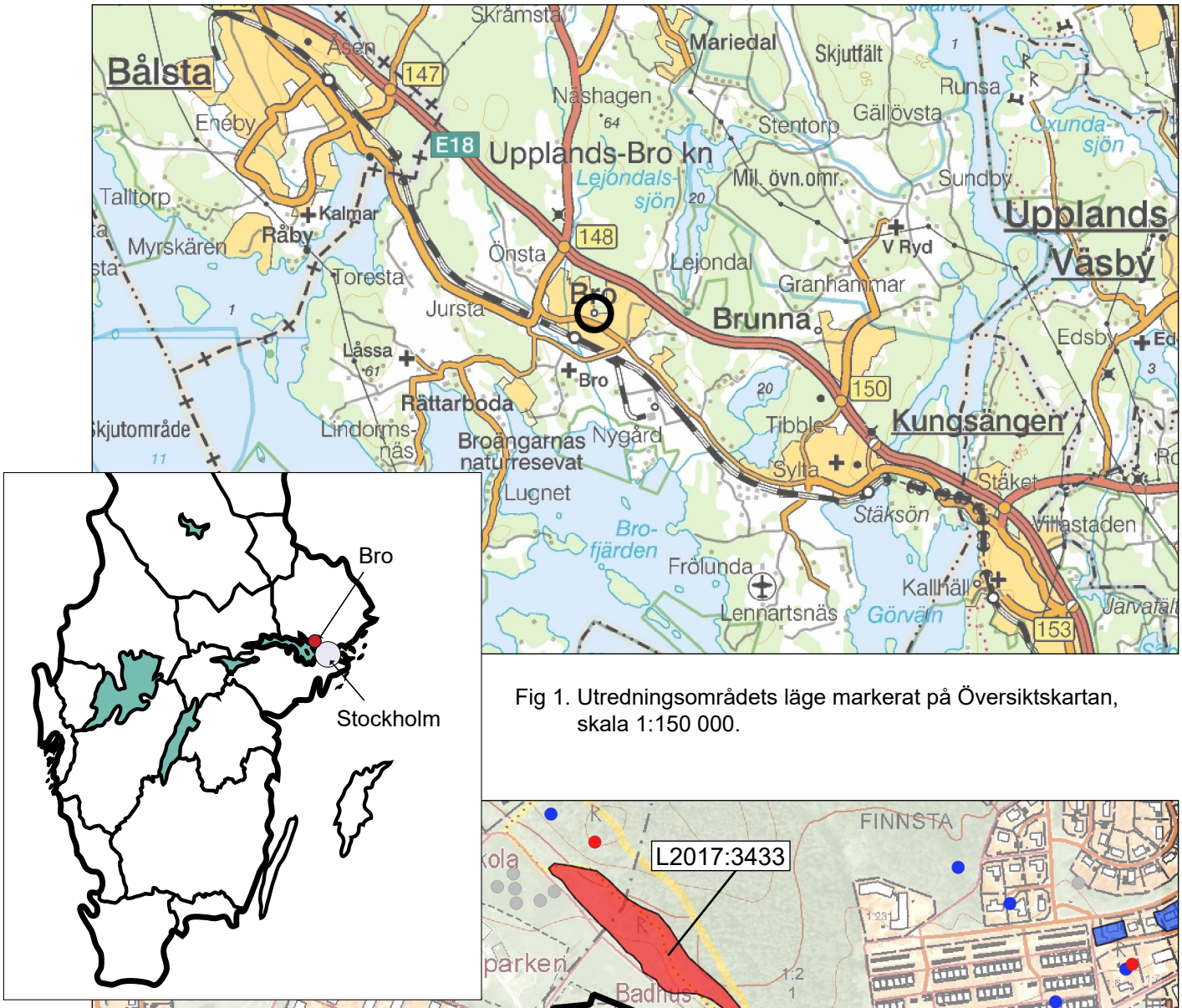


Fig 1. Utredningsområdets läge markerat på Översiktskartan, skala 1:150 000.

Fig 2. Utredningsområdet och fornlämningar markerade på Fastighetskartan, skala 1:8 000.

Sammanfattning

Arkeologistik AB har under sommaren 2025 genomfört en arkeologisk utredning av ett ca 9 hektar stort område av Bro centrum, fastigheten Finnsta 1:2 i Upplands-Bro kommun inför en planerad detaljplan. Uppdragsgivare var Upplands-Bro kommun.

Utredningsområdet dominerades av bebyggda och hårdgjorda ytor samt parkmark inom utredningsområdets sydöstra del. Inom och i direkt anslutning till utredningsområdet fanns flera kända fornlämningar i form av en bytomt (L2017:3358), ett gravfält (L2017:3433) och flera hällristningslokaler (L2013:2689, L2013:2768, L2013:6025 och L2013:6337). Vid de inledande arkiv och kartstudierna samt inventeringen framkom inga nya lämningar eller uppgifter om lämningar inom utredningsområdet. Vid utredningens etapp 2 grävdes sökschakt med maskin intill hällristningslokalens L2013:6337 nordöstra sida. Inget av antikvariskt intresse påträffades. Fornlämningen bedöms därmed ha avgränsats.

Arkeologistik genomförde den arkeologiska utredningen i början av juni (etapp 1) och slutet av augusti (etapp 2) 2025. Upplands-Bro kommun svarade för utredningskostnaderna.

Bakgrund

Upplands-Bro kommun arbetar med att upprätta en ny detaljplan för centrala Bro, Bro torg. Inom planen, som omfattade ett ca 10 hektar stort område inom fastigheten Finnsta 1:2, fanns flera kända fornlämningar. Länsstyrelsen beslutade därför att en arkeologisk utredning skulle genomföras och vidare att tilldela Arkeologistik AB att utföra utredningen (Lst beslut 2022-12-09, dnr 431-59540-2022). Utredningen inkluderade ursprungligen även en avgränsning av gravfältet L2027:3433 mot planområdet i sydöst och upptagandet av provgropar/schakt i anslutning till hällristningslokalerna L2013:2768 och L2013:6337 (Lst förfrågningsunderlag 2022-11-29). Ärendet drog dock ut på tiden, varför beslutet har förlängts flera gånger och med tiden har även kommunens planer förändrats och detaljplanens yta minskats till ca 9 hektar. Det senare medförde bl.a. att gravfältet och en av hällristningslokalerna (L2013:2768) inte längre skulle komma att beröras av detaljplanen.

Topografi och fornlämningsmiljö

Utredningsområdet är beläget inom Bro centrum och är till stora delar bebyggt och med mellanliggande hårdgjorda ytor i form av gator, parkeringsplatser, torg och gågator. Inom utredningsområdets sydöstra del finns dock också ett mindre område med parkmark. Bara i utredningsområdets sydvästra kant finns lite naturmark i form av en delvis trädbevuxen och moränbunden bergrygg (figur 1-2).

Innan tätortens och Bro centrums utbyggnad från och med början av 1970-talet utgjordes utredningsområdet av åkermark till Finnsta och Härnevi (figur 3). Finnsta

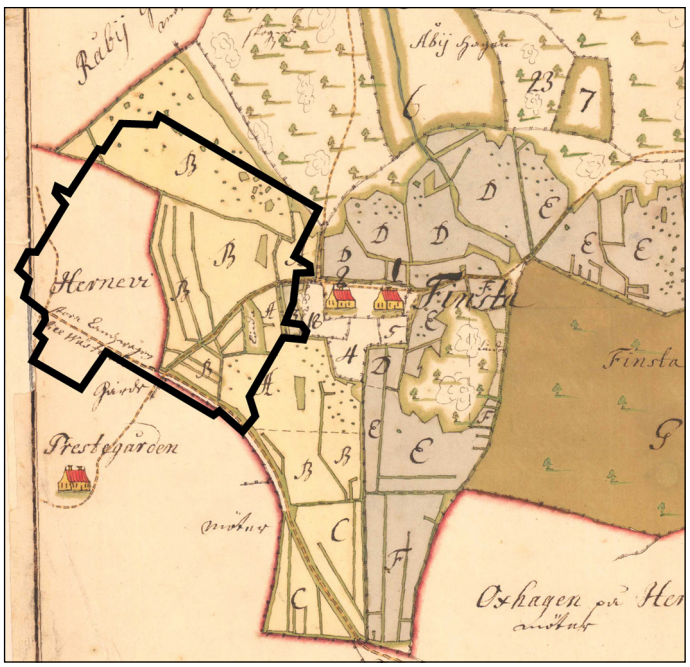


Fig 3. Utredningsområdet markerat på en karta över en ägodelning från 1713 (LMS. akt B9-6-1).
© Lantmäteriet.

omnämns i skriftliga källor första gången 1444 och bestod ursprungligen av ett skattehemman, men kom under 1600-talet att utvecklas till en liten by med två gårdar (Andersson 2015:8). Strax nordväst respektive öster om den tidigare bytomten (L2017:3358) finns två gravfält från järnålder (L2017:3433 resp. L2017:2574)) samt en runsten, dock i sekundärt läge (L2017:3261), vilka antyder att byn har förhistoriska anor. Det samma gäller för den i väster tidigare angränsande byn Råby där flera gravar och gravfält undersöktes och togs bort i slutet av 1960-talet inför tätortens utbyggnad (L2017:3129 m fl).

Närområdet domineras i övrigt av lämningar från bronsåldern, främst i form av hällristningar. En av dessa, en skålgrop (L2013:6357), är inhuggen på en berghäll inom utredningsområdets sydvästra del. Många av hällristningslokalerna har påträffats eller utvidgats i samband med tidigare specialinventeringar, senast 2009 inom tätorten norr om Enköpingsvägen (Broström & Ihrestam 2009).

Syfte och målgrupper

Syftet med den arkeologiska utredningen var att ta reda på om dittills okända fornlämningar skulle komma att beröras av det planerade arbetsföretaget och preliminärt avgränsa dessa. Utredningen skulle även identifiera, motivera och antikvariskt bedöma både kända och nyupptäckta fornlämningar samt övriga kulturhistoriska lämningar.

Resultatet från utredningen skulle kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultatet skulle också kunna användas som underlag i kommunens planering. Målgrupper för den arkeologiska utredningen var främst Länsstyrelsen och Upplands-Bro kommun.

Metod

För att uppnå utredningens syfte skulle arbetet bestå av relevanta arkiv- och kartstudier, fältinventering (etapp 1) samt schaktning/provgropar för att avgränsa kända lämningar och säkerställa osäkra lämningars fornlämningsstatus (etapp 2). Arkiv- och kartstudierna har omfattat Kulturmiljöregistret, Antikvarisk-topografiska arkivet och Lantmäteriets digitala kartarkiv. Fältinventeringen genomfördes av två arkeologer. Grävda schakt dokumenterades i text och mättes in med RTK-GPS. Översiktsbilder togs med digitalkamera.

Resultat

Vid de inledande arkiv- och kartstudierna samt inventeringen framkom inget av antikvariskt intresse. Etapp 2 begränsades därför till sökschakt i anslutning till hällristningen L2013:6337. Totalt grävdes fyra schakt i ristningens exponeringsriktning nordöst om den berghäll i vilken ristning var huggen (figur 4). Schakten var ca 3-7x1,3 meter stora (totalt ca 30 m^2) och 0,2-0,3 m djupa. Fyllningen i schakten bestod i de övre delarna av myllblandad något stenig mo övergående i stenig mo, morän och/eller berg. Inga förhistoriska fynd, lager eller anläggningar påträffades. Fornlämningen bedömdes därmed ha avgränsats.

Utvärdering

Den arkeologiska utredningen genomfördes i enlighet med undersökningsplanen. Vid utredningens etapp 1 framkom inga tidigare okända lämningar eller uppgifter om lämningar inom utredningsområdet. Utredningens etapp 2 begränsades därför till sökschakt i anslutning till den tidigare kända hällristningslokalen L2017:6337. Inget av antikvarisk intresse framkom.

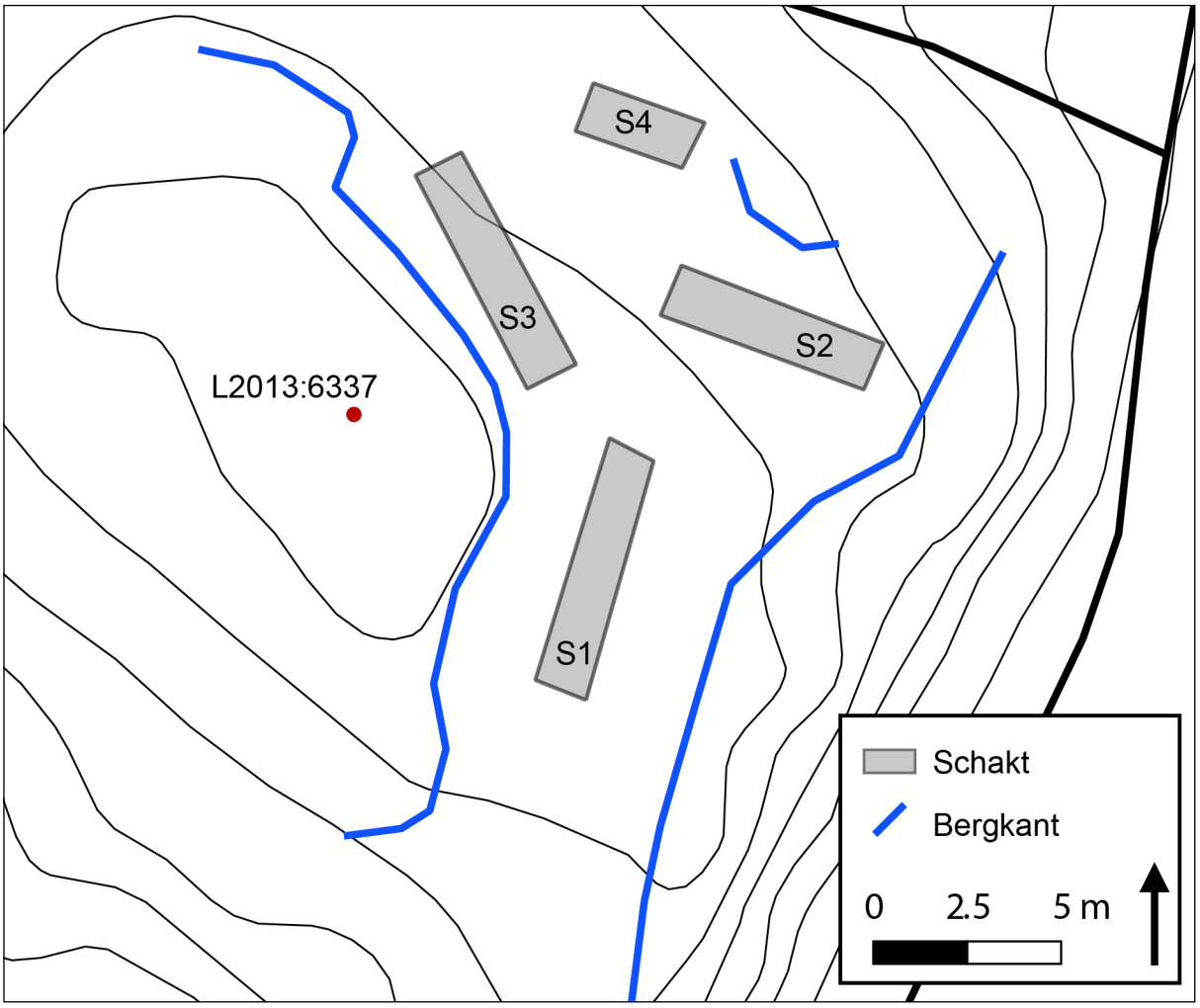


Fig 4. Schaktplan, skala 1:200.

Referenser

Andersson, K. 2015. *Finnsta.* Arkeologisk utredning, Finnsta 1:2, 1:229 och 1:230, Bro socken, Upplands-Bro kommun, Uppland, Stockholms län. Arkeologistik, Rapport 2015:17.

Broström, S.-G. & Ihrestam, K. 2009. *Skålgropar i Bro samhälle.* Redogörelse över specialinventering av skålgrops förekomster inom ett område i norra delen av Bro samhälle, Bro socken och Upplands-Bro kommun. Botark-rapport 2009-26.

Arkiv

Kulturmiljöregistret (KMR), Riksantikvarieämbetet

Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS), Lantmäteriet
Uppsala län, Bro socken, akt B9-6:1, Finnsta nr 1-2. Ägodelning 1713.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens beslut, dnr	*431-59490-2022*
Beslutsdatum	*2022-12-09 (senare förlängt)*
Fornreg uppdragsnummer	*202201692*
Arkeologistik, projektnr	*AL 2022.36*
Exploatör	*Upplands-Bro kommun*
Län	*Stockholm*
Kommun	*Upplands-Bro*
Fastighet	*Finnsta 1:2*
Landskap	*Uppland*
Socken	*Bro*
Fornlämning	*L2013:6337 hällristning*
Typ av undersökning	*Arkeologisk utredning*
Omfattning	*Utredningsområdets storlek: ca 9 hektar*
	Undersökt yta: ca 30 m²
Fältarbete	*2 juni, 29 augusti 2025*
Personal	*Kjell Andersson (projektledare), Göran Wertwein*
Underkonsulter	*J-E Johansson Åkeri Rö*
Arkivmaterial	*Utöver denna rapport föreligger inget arkivmaterial.*
Fynd	*Inga fynd påträffades.*